

verspreiden. Hopelijk wordt met “regelmatig aangevoerd door de visserij voor consumptie” onder de kamschelp niet onze visserij bedoeld. Hier en daar in het boekje blijkt dat het helpen uitroeien van de term ‘golfbreker’ waar eigenlijk een strandhoofd bedoeld wordt, niet aan de auteur besteed is.

Er zijn enkele ongelukkige tikfouten aan te geven: ISSN (kaft), IJzermonding (p.22), imigrant (p.23), Onaba (p.54)...

Het is de gewoonte dat wetenschappelijke namen cursief afgedrukt worden, maar afkortingen zoals sp. (niet spec. zoals op pp.31 en 48) voor een specimen waarvan men wel de genusnaam kent, maar niet de soort, worden even traditioneel niet tot die wetenschappelijke naam gerekend en verdienen dus geen cursief. Dit geldt voor alle afkortingen en andere elementen die niet een lid van een wetenschappelijke naam zijn: cf. (p. 43), forma, non (p. 20)... Eigenlijk zijn auteur/redactie daar van op de hoogte, want op bijv. pp. 51 en 54 is het wel correct gedaan.

Persoonlijk kan ik, als Bourgondische Vlaming, een opmerking als “gesmaakte lekkernij” of “aangenaam van smaak” wel smaken bij soorten als alikruik, kokkel, zaagje, stevige en halfgeknotte strandschelp. Mag ik uit het ontbreken ervan bij oester en mossel concluderen dat de auteur deze minder kan waarderen? Verder dan een vermelding dat de soorten gekweekt worden, komt hij niet. Mosselen worden trouwens in Frankrijk meer gekweekt dan de tekst suggereert. Dat ook grote mantel, in de keuken beter gekend als sint-jakobsschelp, gegeten wordt, moet niet onder die soort gezocht worden, maar in de tekst van zijn kleine verwant, de bonte mantel. En wat met de ondertussen door onze noorderburen beviste en gecommmercialiseerde nieuwkomer, de Amerikaanse zwaardschede? Lekker of niet? Dit feit, visserij en appreciatie, wordt niet meegedeeld aan de lezer. Toegegeven, *de gustibus et coloribus non est disputandum*, als ik even een bardewevertje mag doen. Probeer ze eens als u straks in Spanje op vakantie bent, want daar komen deze zwaardscheden uit de Noordzee hoofdzakelijk terecht.

Tot die tijd (en erna) moet u het aan onze kust doen, met mosselen en oesters op restaurant (wildpluk mag niet) en dit boekje in strand- of excursietas.

Redactie (GR)

Koen Fraussen & Stefaan Wera, maart 2010. Schelpen aan de Belgische kust. Weet wat je vindt op het strand. Lannoo, Tielt, 144 p. Paperback, 17 x 23 cm, ISBN 9789020989502, aanbevolen prijs in de boekhandel 19,95 €

Bij Lannoo, de gekende uitgever van Tielt, verscheen onder de imprint LannooCampus, de academische dochter met aparte zetel in Leuven, een “Natuurgid” zoals het in de marge van de kaft vermeld wordt.

Het gebeurt niet zo dikwijls dat er Belgische Nederlandstalige literatuur verschijnt over mariene fauna en flora. Des te verrassender is dan de vaststelling dat er in nauwelijks

één maand twee boekjes verschenen zijn over onze schelpen. Alsof de duivel er mee gemoeid is, voeren ze allebei ook nog dezelfde titel “Schelpen aan de Belgische kust” (zie hoger, het boekje van Nathal Severijns als themanummer van Gloria Maris). Wat een weelde, zult u denken. Dat is het natuurlijk niet: nu hebt u als gebruiker “l’embarras du choix”. Blijkbaar laat een commerciële uitgever het niet aan zijn hart komen dat er al een boekje is verschenen. Ik kan mij niet voorstellen dat de auteurs niet op de hoogte waren van de (geplande) uitgave van de Belgische Vereniging voor Conchyliologie. Althans de eerste is ook actief in de schoot van die vereniging.

Anderzijds, stellen dat beide boekjes dezelfde zijn, zou de waarheid geweld aandoen. Het boekje van Lannoo voert ook een ondertitel en dat is niet onterecht: de uitgave pretendeert meer te zijn dan een schelpengids. Laat ons eens kijken naar de inhoud.

29 platen met kleurenfoto’s tegen zwarte achtergrond bespreken een goeie 200 organismen. Deze foto’s zijn in de regel verzorgd. Er worden vooral schelpen behandeld, zelfs soorten van buiten ons faunagebied en ook behoorlijk wat fossiele schelpen (meer dan in de uitgave van Gloria Maris). Ook een aantal land- en zoetwatermollusken en een synthetische schelp die eventueel op het strand kunnen aangetroffen worden, passeren de revue. Daarnaast wordt melding gemaakt en worden afbeeldingen voorzien van zeepokken en eendenmossels, kokers van wormen, begroeiingen en gaten van borende organismen zoals boorspons, boomosselen..., verkleuringen van schelpen door een verblijf in de bodem, eikapsels van wulk, pijlintvis, rog en haai...

Hier blijkt nog maar eens hoe hardnekkig de term ‘golfbreker’ toch is vastgeroest in het taalgebruik, met dank aan de francofone bourgeoisie en de Vlaamse niet-kritische volgzzaamheid.

Meestal, helaas niet altijd, wordt vermeld of de soort ook in België is aangetroffen. Dit is nochtans, gezien de ruime selectiecriteria die de auteurs hanteren voor opname van organismen, geen overbodige luxe. Soms is de gebruikte taal niet echt duidelijk: de kleine alikruik is wel al levend in ons land waargenomen (contra p.45), zij het op aangespoeld materiaal.

Ook hier weer de onvermijdelijke taal- en tikfouten:

p.30 De eerste auteur van de referentie is niet ‘Bryne’, maar ‘de Bruyne’.

Vanaf p. 118 heeft men het bij herhaling, maar wel consequent, over ‘bazaantje’, terwijl het ‘bezaantje’ moet zijn.

p. 130 ‘zeerasp knotsslak’ hoort aaneen.

En wat te denken van een zin als “Het leven van het diertje kan kort zijn, of in het geval van de noordkromp (...) in elk geval eindig.” Alsof de auteurs de lezer willen uitleggen dat soorten die oud kunnen worden toch niet het eeuwig leven hebben (in tegenstelling tot een of andere vorm van volksgeloof?). Of bedoelt men dat het leven of kort of oneindig is, behalve voor de noordkromp?

Of deze: “Ze [Zwin en IJzermonding nvdr] vormen het reusachtige fundament van de voedselketen van de kust,...” Ik dacht dat dat bij ons vooral de zon, de getijstromen en de grote rivierenmondingen van onze buurlanden waren.

Naast de platen worden in deze uitgave ook zeer veel foto’s opgenomen van onze kust en de oevers van de Schelde. Deze zouden aan documentaire waarde winnen door ze te dateren en te lokaliseren (pp.17 en 23 bijv.). Veel foto’s die geen organismen voorstellen zijn er echter m.i. teveel aan, enkele sfeervolle niet te na gesproken. Ze verluchten/verlichten het boek niet, maar verzwaren het juist. Vaak ook ontbreekt een bijschrift of is het ongelukkig geplaatst, bij de verkeerde foto (p.25, probeert u bovendien eens het vulkaantje te zoeken op de foto links). Soms is het bijschrift er met de haren bijgesleurd. “Weekdieren zijn koudbloedige dieren...die tijdens de herfststormen ... aanspoelen”. Dan zou je op p. 15 toch een foto verwachten van een dergelijke aanspoeling. In de plaats wordt een foto afgedrukt met waterlijn, zee en wolkenlucht. Een mooi sferbeeld, maar geen schelp te zien. “Na een storm kun je aangespoelde stukken veen of klei vinden.” Geen klei of veen te zien op de foto van p.103, net zo min als “Kokkels...” op p. 77 of “Lege doubletjes van platschelpen en dunschalen...” op p.89. De argeloze bezoeker van de Belgische kust zou op basis van de foto’s op p.16 kunnen denken dat Nieuwpoort een rotskust heeft, in tegenstelling tot Oostende.

Toch raar dat een professionele uitgever met adelbrieven als Lannoo geen redacteur in dienst heeft die al die dingen er uit haalt.

Ik kan mij ook niet aan de indruk onttrekken dat deze uitgave in het fonds van Lannoo op een verkeerde plaats zit: dit is geen academische uitgave en hoort dus eerder thuis in het algemeen fonds dan onder LannooCampus. Er is niet eens een literatuurlijst toegevoegd voor de geïnteresseerden die verder willen gaan.

Is dit een boekje waar we zaten op te wachten? Het had gekund, maar sinds de nieuwe uitgave van Gloria Maris is het antwoord op deze vraag niet vanzelfsprekend, althans niet voor schelpen. Het is geen typisch determineerwerkje en ook geen leesboek of non-fictieboek over de kust. Het geheel geeft een rommelige indruk, deze eerbiedwaardige uitgever, die onlangs zijn eeuwfeest heeft mogen vieren, onwaardig. Precies deze gebrekkige redactionele begeleiding doet ook het opzet van het boek en de inspanningen van de auteurs onrecht aan. Er is ontegensprekelijk een markt voor deze uitgave: deze van de niet-geïnformeerde lezer. Een uitzondering gemaakt voor de foto’s van zeepokken, betwijfel ik of u er als swg-er veel zult aan hebben. Voor een algemeen werk over onze mariene biodiversiteit is het te beperkt en zijn er goede alternatieven.

Redactie (GR)